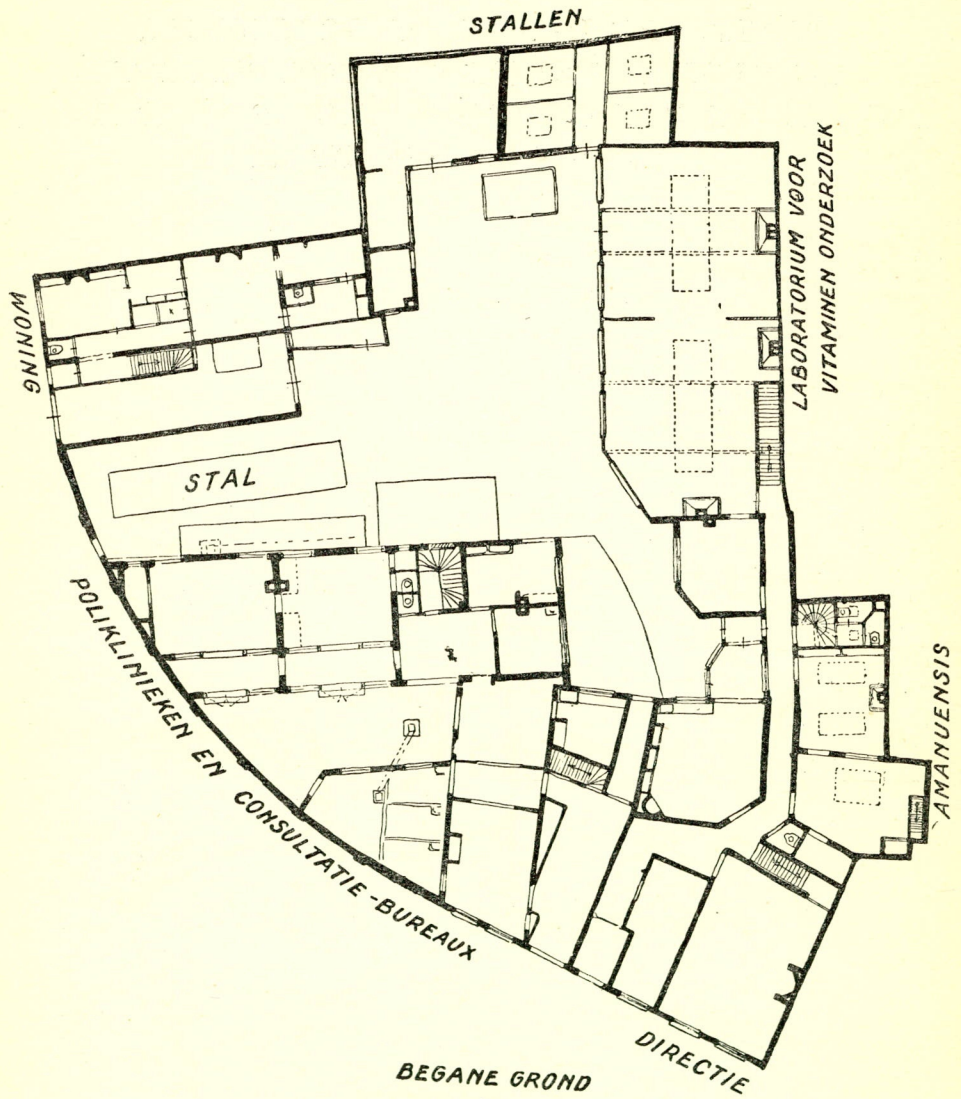

INSTITUUT VOOR
PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE

LEIDEN - S. C. VAN DOESBURGH

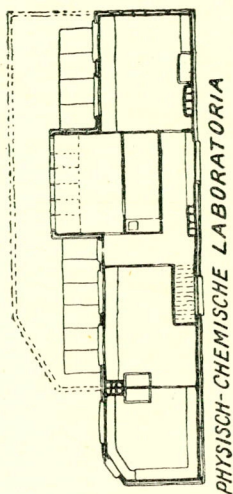
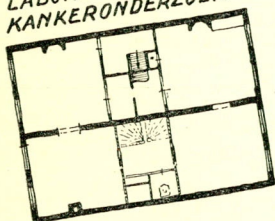
PLATTEGROND VAN DE GEBOUWEN,
WAARIN HET INSTITUUT VOOR PRAEVEN-
TIEVE GENEESKUNDE TE LEIDEN VOOR-
LOOPIG GEHUISVEST IS.

EVE GENEESKUNDE

BOERHAAVESTRAAT 20—22 TE LEIDEN

LABORATORIUM VOOR
KANKERONDERZOEK

LABORATORIUM VOOR
BACTERIOLOGIE

LABORATORIUM VOOR
ULTRAVIRUS-ONDERZOEK

COLLEGEZAAL

1STE VERDIEPING

INSTITUUT VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE.

Reeds in oude tijden heeft de menschheid niet slechts aan de behandeling van ziekten haar aandacht gewijd, maar ook belangstelling gehad voor het voorkòmen van ziekten. Maar nooit heeft dit laatste vraagstuk op den voorgrond gestaan en zoo het al van tijd tot tijd zich meer naar voren drong, dan ging de aandrang toch zelden van de universiteiten uit.

De praeventieve geneeskunde is een onderdeel der hygiène; de vraagstukken, die zij bestudeert, zijn hygiënische. Maar terwijl de hygiène, vooral in de vorige eeuw, meer de *algemeene* oorzaken van ziekte en sterfte bestudeerde en de methoden zocht, hoe deze te voorkòmen en aldus waardevolle resultaten bereikt heeft, stelt de praeventieve geneeskunde de vragen anders. Zij heeft tot onderwerp de *individuele* hygiène, de studie van de oorzaken van bepaalde ziekten van een bepaald individu en van de middelen, die men had kunnen en mogelijk moeten toepassen om de ziekte bij deze persoon te voorkòmen.

De dagelijksche ervaring van elken geneesheer leidt tot overpeinzingen van dèzen aard: „Waarom werd hier geen medische raad ingeroepen, toen eenvoudige voorschriften nog voldoende zouden zijn geweest om de ziekte, die men nu *behandelen* moet, te *voorkòmen*?”

De praeventieve geneeskunde is nog veel te weinig middelpunt van de zorg van elke huismoeder, van de belangstelling van de overheid en van hen, die te waken hebben voor de gezondheid van menschen, die in hun dienst zijn.

Zij is zelfs te weinig het geestelijk eigendom van de geneeskundigen zelf, die erin berusten, dat hun hulp steeds

weer wordt ingeroepen voor een reeds uitgebroken ziekte, die zij zoo gemakkelijk hadden kunnen voorkòmen.

Wel zijn er uitzonderingen, die gunstig afsteken, en die bewijzen, hoe groot de invloed ten goede kan zijn van de toepassing der beginselen van de praeventieve geneeskunde. Als voorbeelden zijn hier te noemen de consultatiebureau's voor zuigelingen en de inenting tegen besmettelijke ziekten.

Maar dit neemt niet weg, dat slechts op zeer beperkt terrein en slechts door enkele groepen van geneeskundigen van de kennis, hoe men ziekten kan voorkòmen, voldoende partij wordt getrokken.

Toepassing
van de
wijzen van
voorkòmen
van ziekten.

Het is nu het oogenblik om te trachten de belangstelling voor een veel *uitgebreider toepassing der bekende methoden* der praeventieve geneeskunde wakker te roepen. Heeft dit succes, dan beteekent dit een besparing van verdriet en zorg, een besparing van uitgaven (voor ziekteuitkeering, enz.), een vermindering van de storingen in bedrijf en maatschappij, die men nauwelijks te groot kan schatten. Het is daarom, dat de praeventieve geneeskunde van de overheid, van bedrijfsleiders, en van den enkeling, gelijkelijk de belangstelling opeischt.

Weten-
schappelijke
studie.

Het is te voorzien, dat de *studie* van de praeventieve geneeskunde zich meer en meer zal uitbreiden en dat juist op dit gebied de wetenschap ontdekkingen zal blijven doen, zooals uit de laatste jaren vele nieuwe vondsten tot ons zijn gekomen.

Voordeel voor de praeventieve geneeskunde kan men slechts verwachten, wanneer ook deze studie blijvend wordt bevorderd en ook voor haar de belangstelling van wetenschappelijke werkers wordt aangewakkerd, waarbij men terdege zal moeten zorgen, de vrijheid van het onderzoek niet

te belemmeren door te zeer op het einddoel het oog gevestigd te houden.

Maar wil het doel bereikt worden, dat men voor oogen heeft, dan moet allereerst gezorgd worden, de practische geneeskundigen voor de zaak te winnen. Zij moeten als huisarts voor de zaak krachtiger gaan voelen dan zij in het algemeen doen, en zij kunnen dat vooral leeren doen, door in hun studietijd te zien, wat de praeventieve geneeskunde wil en kan tot stand brengen. Maar ook moeten geneeskundigen, die later de praeventieve geneeskunde beoefenen als schoolarts, als leider van een geneeskundigen dienst, als inspecteur van de volksgezondheid, kunnen worden opgeleid voor hun taak.

Onderwijs
aan genees-
kundigen en
verpleeg-
sters.

Wat voor de geneeskundigen geldt, is evenzeer toepasselijk op de opleiding van verpleegsters, die als wijkzuster dagelijks met vraagstukken der praeventieve geneeskunde in aanraking komen, en voor een deel als huisbezoekster werkzaam zijn in den dienst van de praeventieve geneeskunde. Ook vroedvrouwen komen met een deel der praeventieve geneeskunde in aanraking.

Ter bereiking van dit drieledig doel, te weten:

- 1°. de toepassing van de middelen tot voorkòmen van ziekten,
 - 2°. de bestudeering van nieuwe vraagstukken der praeventieve geneeskunde,
 - 3°. het onderwijs aan geneeskundigen en verpleegsters en het maken van propaganda onder het publiek,
- is stichting van een afzonderlijk Instituut voor praeventieve geneeskunde noodzakelijk.

Uit den aard der zaak zijn de *Universiteiten* de plaatsen, waar allereerst de bevordering van de praeventieve geneeskunde thuis behoort. Daar zijn degenen, die onderwijs

Band met
de Univer-
siteit.

kunnen geven in de praeventieve geneeskunde elk op zijn gebied, aanwezig, daar ontvangen de studenten en verpleegsters hun opleiding — waaraan in het belang der praeventieve geneeskunde slechts iets ware toe te voegen —, daarheen richten zich ook oud-studenten voor voortgezet onderwijs.

De stichting „Instituut voor praeventieve geneeskunde” stelt zich voor al hetgeen reeds op het gebied der praeventieve geneeskunde gedaan wordt, te bestudeeren. De faculteiten van geneeskunde hebben hare medewerking verleend en degenen harer leden, die zich met de praeventieve geneeskunde bezig houden, vormen de kern van een raad van advies van het Instituut, waarvan overigens lid zijn hoofden van geneeskundige diensten, hoofdinspecteurs van de volksgezondheid en andere personen, die de praeventieve geneeskunde bestudeeren of toepassen.

De stichting streeft naar uitbreiding van de toepassing der methoden der praeventieve geneeskunde en van de gelegenheid voor wetenschappelijk werk op dit gebied. Zij tracht een organisatie te maken voor het onderwijs aan studenten, voor de opleiding van hygiënisten, voor de opleiding van sociale werksters. Zij zal ook tot haar taak rekenen het geven van voorlichting in vragen der praeventieve geneeskunde aan wie zich tot het Instituut om raad mocht wenden, en zij beschouwt de bevordering van dit contact tusschen universiteit en maatschappij als liggende op haar gebied.

Men meene niet, dat het denkbeeld van een instituut voor praeventieve geneeskunde iets nieuws is. Slechts voor ons land is nieuw, dat op één plaats alles wat zich met praeventieve geneeskunde bezig houdt, gecentraliseerd wordt en dat een innige band met de universiteiten gevestigd wordt. Elders, vooral in Amerika maar ook in Europa bestaan enkele instel-

School voor Hygiëne van het Instituut
voor Hygiëne te Warschau (Polen)

School voor Hygiëne en Openbare Gezondheid
van de Johns Hopkins Universiteit te Baltimore (U. S. A.)

lingen, die hetzelfde doel nastreven. De école d'hygiène te Warschau, door giften van de Rockefeller foundation tot stand gekomen en de school voor hygiène van de Johns Hopkins University in Baltimore zijn daarvan uitstekende voorbeelden. Men kan zich uit nevenstaande foto's en plattegronden een indruk vormen van deze inrichtingen.

Toen in Frankrijk de ontdekkingen van PASTEUR geleid hadden tot de toepassing bij mensch en dier van methoden ter voorkòming van infectieziekten, werden door de bevolking groote sommen bijeengebracht om een Instituut PASTEUR te stichten. Daar werden en worden nog steeds belangrijke onderzoeken gedaan, die de praeventieve geneeskunde vooruit brengen. Uit den laatsten tijd dateeren nog de onderzoeken over een nieuwe wijze van bereiding van een middel ter voorkòming van diphtherie en de vondst van een middel, om zonder schade tegen tuberculose te immuniseeren. In vele landen is dit voorbeeld, een Instituut PASTEUR of een instituut onder een anderen naam met hetzelfde doel, te stichten, gevolgd, en overal werd door het geheele volk daartoe belangrijk bijgedragen.

Maar men bevordert in een Instituut PASTEUR eenerzijds meer dan praeventieve geneeskunde, omdat aldaar de werkzaamheden voortbouwen op het werk van PASTEUR, dat zoo veel meer omvatte dan alleen de praeventieve geneeskunde; anderzijds wordt slechts een deel der praeventieve geneeskunde — in hoofdzaak het voorkòmen van infectieziekten — tot de taak van een Instituut PASTEUR gerekend.

Wat op ander gebied lag, werd door anderen aangevat; de zorg voor het kind dat nog moet geboren worden, werd door de verloskundigen, die voor den zuigeling door de kinderartsen, de prophylaxis der tuberculose en der geslachtsziekten door specialisten op deze onderdeelen der praeventieve geneeskunde aangevat. Maar terwijl ook de samenwerking

tusschen de afzonderlijke pogingen grooter zou kunnen zijn, ontbrak vooral de band met de universiteit, zoodat van het nuttige werk slechts de betrokken kring voordeel had, en het onderwijs daarvan niet profiteerde.

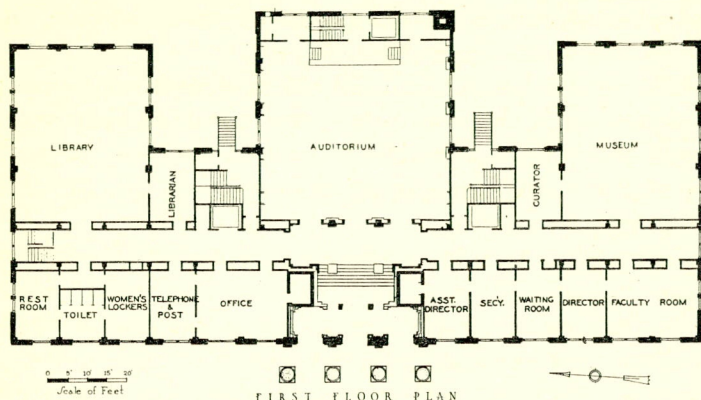
In deze leemte beoogt nu juist het Instituut voor praeventieve geneeskunde te voorzien: men hoopt te bereiken, dat het medisch onderwijs meeleeft met al hetgeen er gedaan wordt, dat de studenten in de geneeskunde de consultatiebureau's voor zuigelingen, die ter bestrijding van tuberculose en geslachtsziekten zijn opgericht, kunnen bezoeken en daar kunnen leeren, wat voor elken geneeskundige nuttig is om gezien en meegemaakt te worden op het terrein der praeventieve geneeskunde. Men heeft overal, ook in ons land reeds, speciale opleidingscursussen voor hygiënisten gevormd. Ook zal door het nieuwe Instituut met het reeds bestaande voeling moeten worden gehouden. Ook zijn de plannen uitgewerkt om overal in den lande in samenwerking met de inspectie voor de volksgezondheid *lezingen en voordrachten* te organiseren over onderwerpen der praeventieve geneeskunde voor practizeerende geneesheeren en ten slotte is besloten tot de uitgifte van een boek over praeventieve geneeskunde, waaraan vele vooraanstaande medici van Nederland zullen medewerken.

Het is duidelijk dat de belangen, die het Instituut voor praeventieve geneeskunde dienen wil, liggen op velerlei gebied. Ontegenzeggelijk is daarbij een onderwijsbelang in hooge mate betrokken, en waar het Hooger onderwijs een voorwerp van Staatszorg is, zal de medewerking van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen worden ingeroepen.

Anderzijds is evenwel de opleiding van hygiënisten een zaak, die het Departement van Arbeid, Handel en Nijver-

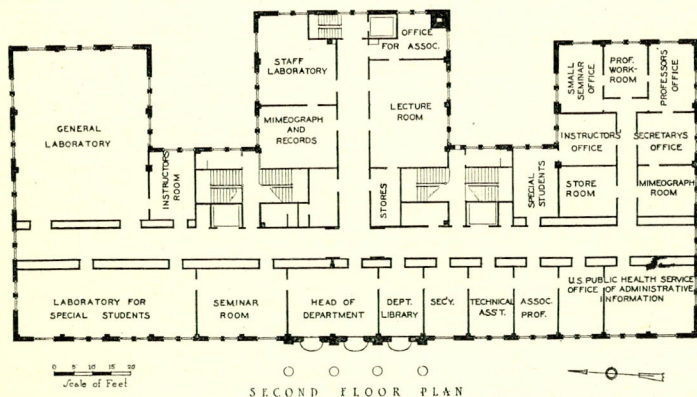
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

SCHOOL OF HYGIENE AND PUBLIC HEALTH

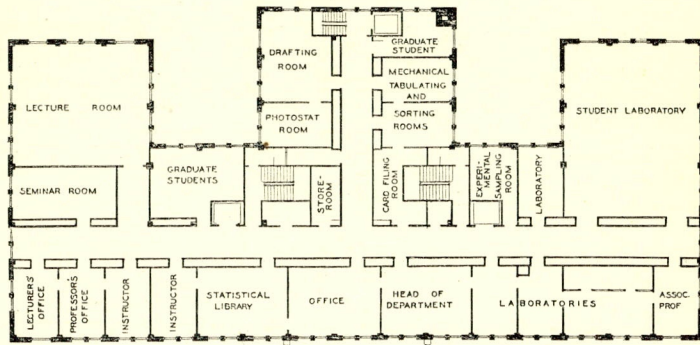
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

SCHOOL OF HYGIENE AND PUBLIC HEALTH

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

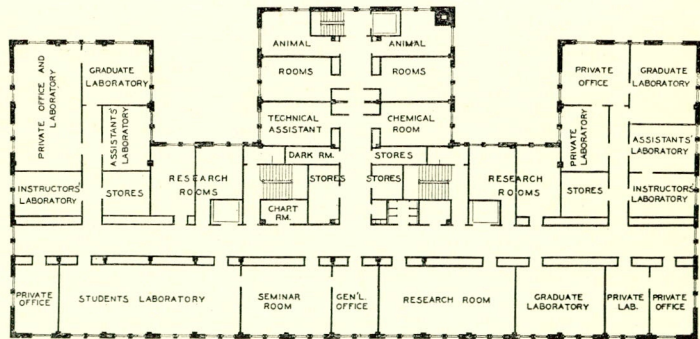
SCHOOL OF HYGIENE AND PUBLIC HEALTH

THIRD FLOOR PLAN

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

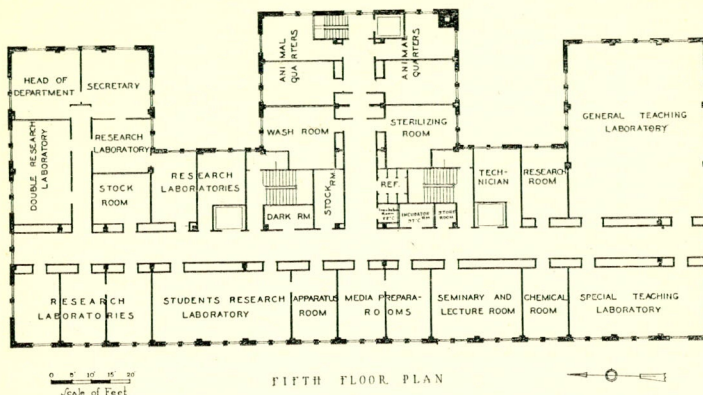
SCHOOL OF HYGIENE AND PUBLIC HEALTH

FOURTH FLOOR PLAN

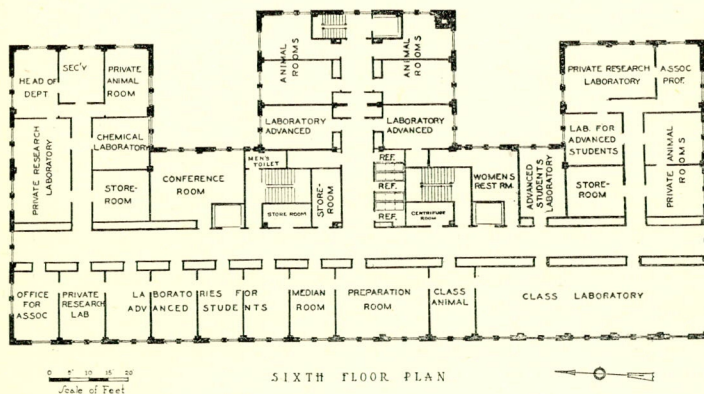
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

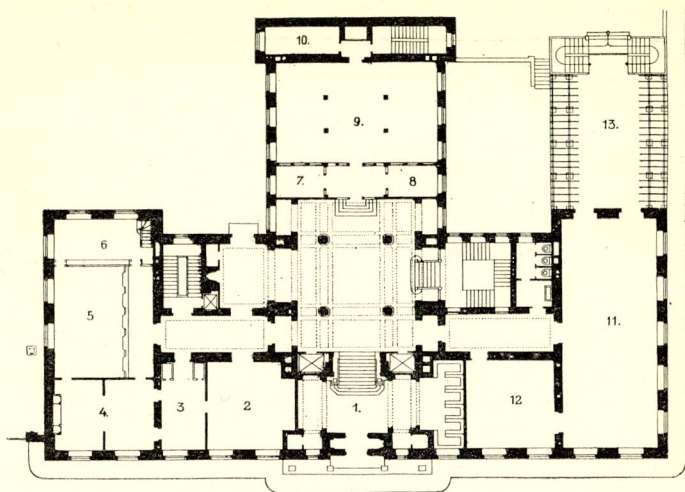
SCHOOL OF HYGIENE AND PUBLIC HEALTH

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

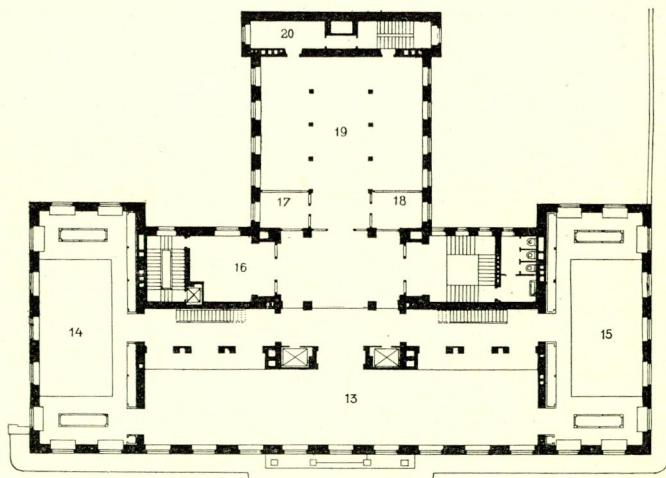
SCHOOL OF HYGIENE AND PUBLIC HEALTH

Begane grond.

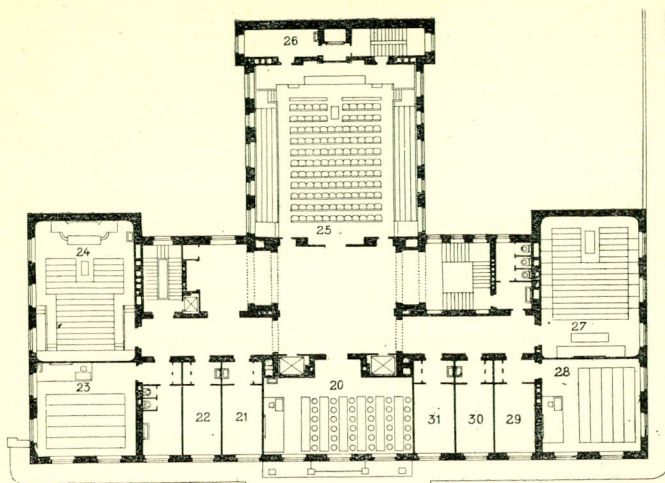
1. vestiaire.	7—9. bacteriologische
2. kamer van den directeur.	onderzoekingen.
3. 4. bureau.	11—12. bibliotheek.
5. 6. Bond tegen de tuberculose.	

1^e verdieping.

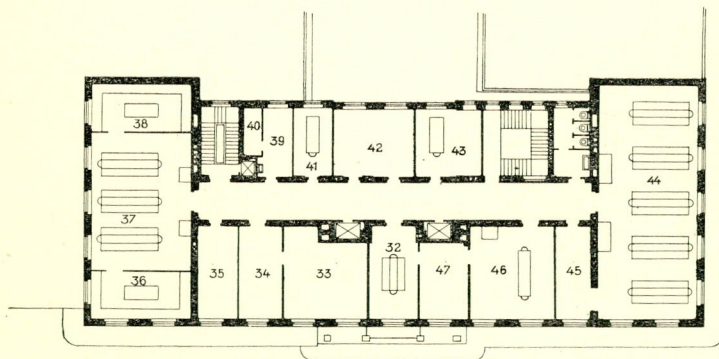
13—16. museum.	17—20. hygiëne van den arbeid.

Plattegrond School voor Hygiëne van het

2^e verdieping.

25. groote collegezaal.
 20. 24. 29. zalen voor colleges en cursussen.
 21—23. epidemiologische statistiek.
 28—31. sociale hygiëne.
 26. kamer voor de docenten.

3^e verdieping.

36. 37. 38. gezondheidsdienst.
 32—35, 39—47. biochemisch laboratorium, kamers voor
 assistenten, directeur, proefdieren, enz.

heid interesseert en staat de uitvoering van de maatregelen op het gebied der praeventieve geneeskunde onder contrôle van dit departement. Bevordering van die maatregelen zal in overleg met de inspectie voor de volksgezondheid tot de taak van het instituut moeten worden gerekend en zoo zal ook niet tevergeefs op medewerking van dit departement een beroep worden gedaan. Maar bovendien hebben naast andere publiek-rechtelijke administraties, particulieren, groote ondernemingen, levensverzekering-maatschappijen en vele anderen zoo groot belang bij of interesse voor de toepassing der praeventieve geneeskunde, dat ook op steun en hulp uit deze kringen mag worden gerekend.

Hoewel de ontwikkeling en de groei van het Instituut voor praeventieve geneeskunde moeilijk te voorspellen is, meenen wij toch goed te doen, meer in bijzonderheden aan te geven, hoe het zal trachten zijn taak te vervullen, van welke middelen het zal willen gebruik maken om zijn doel te bereiken. Slechts op deze wijze is het mogelijk, een juist denkbeeld te geven van wat bedoeld wordt.

Men kan daarbij het overzicht vereenvoudigen door na te gaan, wat achtereenvolgens voor de verschillende leeftijden gedaan kan worden om ziekte te voorkòmen, en alzoo onderscheiden:

1. ante-natale zorg en zorg voor pasgeborenen;
2. zuigelingen-zorg;
3. kleuterzorg;
4. schoolkinderzorg;
5. zorg voor de jongelingschap;
6. zorg voor volwassenen.

Ante-natale
zorg.

1. *De ante-natale zorg en de zorg voor pasgeborenen behoort tot het gebied van den verloskundige. Het is duidelijk, dat*

men hiermee aan moet vangen om te bereiken, dat zoo vroeg mogelijk en zoo goed mogelijk voor de gezondheid van het kind gezorgd wordt. Juist nu de sterfte in het eerste levensjaar overal zoo sterk gedaald is, valt het volle licht op de groote en steeds gelijkblijvende sterfte der pasgeborenen en op het afsterven vóór de geboorte. Een enkel voorbeeld kan het belang daarvan doen uitkomen. In 1927 was te Leiden het totale aantal der doodgeborenen en der in het eerste levensjaar gestorvenen 90, en hiervan behoorden niet minder dan 60 tot de groep der doodgeborenen en der in de eerste levensweek gestorvenen, zoodat in de laatste 51 levensweken slechts 30 zijn overleden. Het werk, dat hier te wachten ligt en dat reeds is aangevat, verdient evenwel niet slechts onze belangstelling om de sterfte, maar meer nog, omdat door dezelfde oorzaken, waardoor deze kinderen sterven, anderen ziek worden en soms blijvend letsel overhouden. Practisch kan hier een consultatiebureau nuttig werken.

2. De zorg voor *zuigelingen* heeft evenzoo ten doel, niet slechts de sterfte te verhinderen, maar veeleer de ziekten te voorkòmen. Ook hier weer geldt, dat dezelfde oorzaken, die den dood van sommige kinderen teweeg brengen, anderen ziek maken. De daling der zuigelingensterfte is verblijdend op zichzelf, maar nog te meer een reden tot vreugde, omdat zij een aanwijzing is, dat zooveel minder zuigelingen ziek worden. In de groote steden is de sterfte zeer gedaald, maar er is geen reden om te berusten bij het toch nog hooge getal, omdat er onder de oorzaken van den dood vele vermijdbaar schijnen te zijn. Men heeft deze aanzienlijke verbetering (in Leiden stierven 50 jaar geleden 25 van de honderd kinderen beneden het jaar, nu nog slechts 36 van de duizend) zien volgen op de stichting van consultatiebureau's, waar voor een groot deel van alle kinderen

Zuigelingen-
zorg.

beneden het jaar de voeding geregeld wordt. Het optreden van de zoo gevreesde zomerdiarrhoe behoort tot het verleden (in Augustus 1927 stierf in Leiden geen enkel kind beneden één jaar oud), en de zware Engelsche ziekte is bijna onbekend geworden. Het is de bedoeling dat het Instituut voor praeventieve geneeskunde aansluiting zoekt bij de *consultatiebureau's voor zuigelingen* opdat zij zich een denkbeeld kan vormen van de werkwijze op deze bureau's door daarheen studenten in de geneeskunde te detacheeren.

Meer dan tot nu toe zal bij het werk op deze consultatiebureau's gelet moeten worden op andere factoren dan de voedingsstoringen; het zwaartepunt is verplaatst naar het voorkòmen van winterziekten, die longontsteking geven, naar de griep en kinkhoest en mazelen, die voor zuigelingen ernstige ziekten zijn, naar het voorkòmen van te vroege geboorte en de zorg voor te vroeg geborenen, waarover reeds boven is gesproken.

Een afzonderlijk vraagstuk, dat door onderzoek uit de allerlaatste jaren wetenschappelijk veel gevorderd is, is dat van de *rachitis* (Engelsche ziekte). Het is thans zaak en één der eerste vraagstukken, die voor het Instituut voor praeventieve geneeskunde gereed liggen, om na te gaan, op welke wijze het beter inzicht ten deze aan een zoo groot mogelijk aantal kinderen ten goede kan komen. Reeds zijn over de beste organisatie met de inspectie voor de volksgezondheid besprekingen gehouden.

Voeding en leefwijze goed te regelen is de voornaamste taak dezer consultatiebureau's. Hun groote succes is een bewijs, dat er veel te bereiken is, als men, voordat het individu ziek is, in gezonde dagen controleert en intijds de juiste voorschriften geeft. Zij bewijzen tevens, dat de bevolking voor deze gezondheidszorg rijp is.

3. De tusschenleeftijd van het einde van het eerste levensjaar tot den schoolleeftijd is nog veel minder goed beschut. Toch hebben de kinderen op dien leeftijd onze hulp dikwijls nog meer noodig.

Kleuter-
zorg.

Bij hen komt weer de voedingsvraag naar voren, en blijft het oog ook hier gericht op de gevaren der Engelsche ziekte, en voor dit doel zou oprichting van consultatiebureau's reeds uitkomst kunnen brengen.

Maar andere vraagstukken dringen zich op. Het zijn nu de jaren, waarin de verschillende infectieziekten voor het kind de grootste gevaren opleveren. Nu dreigen de kinderen ernstig ziek te worden, als zij mazelen, kinkhoest, griep, diphtherie krijgen en ook nu maakt de tuberculose reeds vele slachtoffers. Voor deze gevaren helpen raadgevingen niet voldoende.

Het Instituut voor praeventieve geneeskunde moet ook hier zijn belangstelling toonen. Het moet trachten de reeds bekende methoden, die ons in staat stellen de vatbaarheid voor deze ziekten te verminderen, ingang te doen vinden. Zoo zij nog onvoldoende bekend zijn of verbetering behoeven, zullen de methoden in het Instituut nader bestudeerd moeten worden. De juiste kennis dezer methoden is voor den hygiënist, den schoolarts onmisbaar, omdat bij hen in de maatschappij vaak het initiatief berust deze immunisaties ingang te doen vinden, terwijl de algemeene medicus slechts dan zijn tegenzin kan leeren overwinnen, die thans nog de invoering dier methoden af en toe belemmert, door beter van de voordelen nadeelen op de hoogte te komen. Wij beschouwen het als een soort voorrecht, dat door bemiddeling van het Instituut en met krachtigen steun van het Roode Kruis studenten in de geneeskunde de inenting tegen diphtherie, die onder auspiciën van den inspecteur voor de Volksgezondheid geschieden, kunnen bijwonen.

Ook de tuberculosebestrijding moet terdege rekening

houden met deze groep van kinderen van 1—6 jaar. Weliswaar zal het tot de taak van het Instituut voor praeventieve geneeskunde behooren, om na te gaan of de tuberculosebestrijding in de toekomst niet reeds bij de pasgeborenen moet aanvangen, en zal het de waarde moeten helpen schatten van de methode van onvatbaarmaking tegen tuberculose, die CALMETTE heeft aangegeven. Maar zeker voor het oogenblik moeten wij bij de tuberculosebestrijding zoo min den zuigeling, als het schoolkind en nog veel minder het kind in en na de puberteit uit het oog verliezen, en steeds bedenken, dat van de kinderen van 1—6 jaar een belangrijk aantal reeds tuberculose hebben.

Terwijl hunne verzorging, als zij reeds ziek zijn, in sanatoria of ziekenhuis niet tot haar gebied behoort, rekent de praeventieve geneeskunde de *voorkòming van de tuberculose* tot een harer voornaamste plichten. Zij tracht dit te bereiken door een opsporingsdienst, om de tuberculoseverspreiding te leeren kennen en daardoor in staat te zijn met behoud zoo veel mogelijk van het gezinsverband, contact tusschen lijder en gezonde kinderen te verhinderen, en ook door het wel aangetaste, maar nog niet zieke kind in de gunstigste omstandigheden te brengen, opdat ziek worden worde voorkòmen.

Het geldt hier een onderdeel van de algemeene tuberculosebestrijding, die volgens velen te nuttiger is, naarmate zij het individu jonger aanpakt, en het vormt een onderwerp van overweging, op welke wijze het best samenwerking gezocht kan worden met *consultatiebureau's voor de tuberculosebestrijding* in den lande en of ook hier belangstelling bij de toekomstige medici kan worden gewekt door detachering van studenten naar die consultatiebureaus'.

Evenwel dient daarnaast niet te worden vergeten, dat voor het aangetaste, nog niet zieke kind van den kleuterleeftijd geen goed onderdak beschikbaar is. Vacantiekolonies,

noch buitenscholen, sanatoria, noch zeehospitia nemen ze op, òf omdat ze te jong zijn, òf omdat ze niet ziek zijn en het is de taak van het Instituut voor praeventieve geneeskunde om op deze leemte nadrukkelijk te wijzen en de oprichting van inrichtingen voor deze bedreigde kinderen te bevorderen.

4. Voor het schoolkind is de zorg in vele plaatsen beter georganiseerd. Men heeft aan schoolartsen opgedragen het schoolkind in gezonde dagen te onderzoeken en kleine beginnende storingen van de gezondheid waar te nemen. Daarbij werd van de gunstige omstandigheid partij getrokken, dat er verplicht schoolbezoek bestaat. Schoolkinderenzorg.

Toch is uitbreiding van schoolartselijk toezicht stellig aangewezen. Hierbij mag men zich afvragen, of men zich steeds en overal voldoende het groote voordeel, dat alle kinderen van 6—12 jaar op de school bijeen zijn, heeft ten nutte gemaakt. Er is reden om daarop niet volmondig bevestigend te antwoorden. Dat is evenwel niet te verwonderen, omdat elke gelegenheid tot voorbereiding voor de speciale taak van den schoolarts vrijwel ontbrak, en men in plaatsen, waar deze dienst nieuw werd ingesteld, slechts van de elders opgedane ervaring, zoo goed en zoo kwaad het ging, kon gebruik maken.

Ook verbetering van de gelegenheid voor a.s. schoolartsen om zich voor hun speciale werk voor te bereiden, kan gerekend worden tot de taak van een instituut voor praeventieve geneeskunde.

Dit is te meer noodig, nu men er toe overgaat aan schoolartsen ook de opdracht te geven uit de schoolkinderen diegenen uit te zoeken, die voor uitzending naar vacantiëkolonies, of naar gezinnen op het platteland geschikt zijn en het spreekt van zelf, dat deze keuze beslissend is voor het succes van deze uitzending.

Hoewel minder noodzakelijk dan op jongeren leeftijd, is toch ook de toepassing der methoden, waardoor de vatbaarheid van het kind voor acute infectieziekten verminderd wordt, nog zeer belangrijk.

Afzonderlijke vermelding vinde hier nog de inenting tegen pokken. Tot voor korten tijd scheen deze methode, die de oudste papieren heeft, de beste en onschadelijkste van alle. Naziekten van ernstigen aard, die vooral in ons land meermalen zijn waargenomen, deden echter ongerustheid ontstaan. Meer dan ooit is nu rustige bestudeering van deze methode van enting tegen pokken noodzakelijk: een onderzoek, dat in een instituut voor praeventieve geneeskunde allereerst in aanmerking komt.

Zorg voor
de jonge-
lingschap.

5. De leeftijd van 12—16 jaar vraagt naast de gewone belangstelling om bijzondere redenen aparte aandacht. Genoemd wordt als bijzonder belangrijk op dezen leeftijd de *beroepskeuze*. Naast begaafdheid en handigheid en andere psychische eigenschappen spelen ook fysieke factoren hierbij een groote rol, die men niet altijd ten volle recht laat wedervaren.

Toch is zeker een belangrijke taak der praeventieve geneeskunde na te gaan, of een bepaald individu, hij moge dan om psychische redenen daartoe de noodige geschiktheid bezitten, niet meer dan een ander gevaar loopt, in het beroep zijner keuze ziek te worden. Al te dikwijls moet men nog beroepsverandering aanraden aan werklieden, met alle na-deelen van dien, terwijl te voorzien zou zijn geweest, dat het eerstgekozen beroep ongeschikt was.

Ook de psychische storingen beginnen dikwijls op dezen leeftijd en een consultatiebureau voor zenuwzieken zal ook voor hen evenals voor volwassenen nuttig werk kunnen doen om geestelijke evenwichtsstoringen te voorkòmen. De op-

richting daarvan hier en daar te beoordeelen en de gelegenheid te openen, dat studenten de spreekuren kunnen bezoeken, acht het Instituut tot zijn taak te behooren.

6. Voor *volwassenen* ten slotte is het terrein der praeventieve geneeskunde zoo uitgebreid, dat het slechts mogelijk is enkele grepen te doen. Zorg voor
vol-
wassenen.

Men heeft meer en meer studie gemaakt van de allereerste verschijnselen van een ziekte, en leeren inzien, dat soms slechts in het allereerste begin nog herstel mogelijk kan zijn, of nog zonder groote moeite kan worden verkregen. De wetenschappelijke studie dezer beginverschijnselen zal wel in hoofdzaak op de klinieken moeten blijven geschieden. Maar een instituut voor praeventieve geneeskunde kan zeer veel nuttig werk doen door propaganda te maken voor het denkbeeld, dat het gewenscht is, zich jaarlijks aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen om zeker te zijn, dat men niet een begin van ziek zijn met zich mee draagt.

In Amerika wordt door levensverzekeringmaatschappijen premieverlaging toegestaan aan hen, die dit jaarlijksch onderzoek laten verrichten, terwijl de maatschappij bovendien dat onderzoek voor haar rekening neemt.

Voor de tandheelkunde is dit beginsel in zekere kringen reeds algemeen als juist erkend; daar zou nog slechts een uitgebreider toepassing kunnen worden nagestreefd. Maar het geldt evenzeer voor ziekten als suikerziekte, reumatiek, geestesziekten en kanker en voor tal van andere meer.

Niet minder belangrijk is de praeventie van ziekten van zwangere vrouwen. Sinds deze gemeen goed is van elken medicus komen deze ziekten veel minder voor, en men heeft hier slechts behoefte aan ruimer toepassing, meerdere be-

kendheid bij het publiek en aan wetenschappelijke grondslagen voor de voorkoming van ziekten, waar deze vooralsnog ontbreken. Uiteraard behooren deze maatregelen thuis op het bij de pasgeborenen reeds genoemd consultatiebureau door verloskundigen geleid.

Voor de prophylaxis van *geslachtsziekten* worden allereerst spreekuren gehouden, waar volgens de praeventieve geneeskundige beginselen wordt gewerkt. Ook van dit onderdeel der prophylaxis moeten a.s. hygiënist en medici op de hoogte kunnen komen.

Hetzelfde geldt van *consultatiebureau's voor alcoholisten*.

Terwijl de onvatbaarmaking voor de meeste infectieziekten beter tijdens den kinderleeftijd geschiedt, geldt dit uiteraard niet zoozeer voor enkele andere, die voornamelijk in de tropen voorkomen. Ook in dit opzicht is samenwerking noodig met de Instituten voor tropische hygiëne of geneeskunde, waarvan de leiders reeds hun volle medewerking hebben toegezegd. Daar worden methoden van onvatbaarmaking tegen typhus, cholera, dysenterie, malaria, enz. bestudeerd en dagelijks toegepast bij personen, die *naar de tropen* gaan. Ook de lepra en de gele koorts worden daar bestudeerd.

Het behoeft geen betoog, dat ook de prophylaxis van *allergische ziekten* en van tal van andere ziekten bij volwassenen bestudeerd moet worden.

Ten slotte zal het Instituut zich de vraag hebben voor te leggen, in hoeverre het ook de studie van *beroepsziekten* en hare vermindering kan aanvaarden. Naar volledigheid zal het daarbij niet kunnen streven, noch bij de studie, noch bij het onderwijs, noch bij de voorlichting aan beroepen en bedrijven. Maar het is niet uitgesloten, dat de in de verschillende laboratoria ter beschikking staande hulpmiddelen en de gunstige gelegenheid tot nauwe samenwerking met de Uni-

versiteit het mogelijk zullen maken, oplossingen te vinden voor vraagstukken, die in andere omstandigheden onopgelost moesten blijven. Voorzoover het praeventieve geneeskunde betreft, wil het Instituut daartoe naar vermogen bijdragen.

Het is mogelijk dat daarbij de keuze o.a. ook zal vallen op de *psycho-techniek*, zij het ook, dat hier wederom slechts voor enkele beroepen en bedrijven, die dit zouden wenschen, de toestellen en inrichting zullen kunnen worden in gereedheid gebracht. Uiteraard zal hier een band met den arbeid van het bureau voor beroepskeuze gelegd moeten worden.

Ongetwijfeld ligt ook een zeer belangrijk deel van de taak van het Instituut in de bevordering der praeventieve geneeskunde in de tropen, waar juist dit onderdeel van Nederland's medische taak op bepaalde punten een achterstand vertoont. Zoowel de bestudeering van de bijzondere vormen, waarin deze vraagstukken zich hier voordoen, alsook het treffen van de hier noodige maatregelen van medischen maar ook en misschien vooral van sociaal-medisch-educatieven aard maken het oprichten van een Indische parallel aan het Instituut wel zeer gewenscht.

Voor een richtige functie van een instituut, waaraan zoovele personen samenwerken, en waarvoor de hulp van zoovele laboratoria en klinieken en consultatiebureau's vereischt wordt, is het noodzakelijk, dat de *leiding* aan *één persoon* wordt toevertrouwd, die het geheele veld van werken overziet, alles organiseert en regelt.

Hij zal daarenboven voeling moeten houden en aansluiting moeten zoeken met de overheid, moeten vragen naar de behoefte aan personen, die een speciale opleiding hebben genoten, naar de nooden en verlangens van groote beroepen en bedrijven op het gebied der praeventieve geneeskunde.

Hij zal moeten kennis nemen en weldra medewerken aan wat in andere landen, mede door den steun van den Volkenbond, in laboratoria en klinieken wordt tot stand gebracht op het terrein der praeventieve geneeskunde. Hij zal de detachering van studenten naar consultatiebureau's moeten regelen, de cursussen op het gebied der praeventieve geneeskunde moeten organiseeren.

Maar hij zal ook tot zijn taak willen rekenen, te bevorderen, dat in de laboratoria van het Instituut wetenschappelijke methoden der praeventieve geneeskunde bestudeerd worden, al zal een groot deel van deze studie aan andere wetenschappelijke medewerkers moeten worden toevertrouwd.

Zoo zal hij geplaatst zijn voor een veelomvattende zware taak, die evenwel verlicht wordt, doordat de belangstelling van overheid en particulieren, en van de Universiteiten hem verzekerd is.

Nadat aldus, hetgeen met het Instituut voor praeventieve geneeskunde beoogd wordt, is omlijnd, en nadat het volledige plan, zooals het nu ter tafel ligt, is geschetst, kan er nog op worden gewezen, dat voor de naaste toekomst slechts op verwezenlijking van een deel van dat plan gerekend mag worden. Waar evenwel alles in elkaar grijpt, en een door onvolledigheid verwrongen beeld den student verwarren zou, wordt hier de hoop uitgesproken, dat groote giften spoedige algeheele uitvoering mogelijk zullen maken.

STATUTEN VAN HET INSTITUUT VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE.

(Deze gewijzigde statuten zijn vastgesteld in de Vergadering van de Algemeene Raad op 21 November 1930.)

ART. 1.

De stichting draagt den naam: Instituut voor praeventieve geneeskunde.

Zij is gevestigd te Leiden.

ART. 2.

Het doel der stichting is bevordering van de studie der praeventieve geneeskunde in geheel Nederland.

Zij tracht dit doel te bereiken door de bestudeering van nieuwe vraagstukken der praeventieve geneeskunde, door de toepassing van de wijzen van voorkòmen van ziekten, door het geven van onderwijs en voorts door al datgene, wat voor het doel bevorderlijk kan zijn.

ART. 3.

Giften, legaten en erfstellingen, waarbij zulks uitdrukkelijk bepaald is, worden bij het kapitaal gevoegd.

Omtrent andere giften, legaten en erfstellingen, en ook omtrent het batig saldo van eenig jaar, wordt door het bestuur bepaald of die sommen geheel of gedeeltelijk bij het kapitaal zullen worden gevoegd.

In buitengewone omstandigheden, zooals buitengewone kosten in eens, dekking van een te kort en zoovoorts, kan het bestuur met algemeene of met op één na algemeene stemmen en onder goedkeuring van den Algemeenen Raad besluiten een deel van het kapitaal af te nemen en te voegen

bij de jaarlijksche inkomsten, dit alles met inachtneming van de bepalingen, die bij giften, legaten of erfstellingen gesteld mochten zijn.

ART. 4.

Het bestuur der stichting zal bestaan uit ten minste tien personen. Het wordt gekozen door den Algemeenen Raad. Bij de keuze van de bestuursleden zal er rekening mede dienen te worden gehouden, dat, zooveel mogelijk, personen in betrekking staande tot een der Universiteiten worden gekozen, zoo, dat alle Universiteiten, die een medische Faculteit van meer dan drie leden bezitten, in het bestuur vertegenwoordigd zijn. Het bestuur benoemt uit zijn midden een dagelijksch bestuur van vijf leden. Ieder jaar treden twee der bestuursleden volgens bij loting op te maken roostes af. De bestuursleden zijn terstond weder benoembaar. Een tusschentijds benoemd bestuurslid neemt op den rooster de plaats in van zijn voorganger.

Ontslag van een bestuurslid kan door hem zelve worden genomen of worden verleend bij besluit van den Algemeenen Raad, genomen bij gewone meerderheid van stemmen, waarbij degene der bestuursleden, over wiens ontslag wordt gestemd geen stemrecht heeft.

De leden van het bestuur kiezen uit hun midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester, alsmede plaatsvervangers voor de beide eerstvermelde functionarissen. Secretariaat en penningmeesterschap zijn vereenigbaar.

De bestuursleden genieten geen vergoeding voor hun werkzaamheden en bemoeiingen. Hun kan bij besluit van den Algemeenen Raad een vergoeding worden gegeven voor gemaakte onkosten.

Voorzitter en Secretaris van den Algemeenen Raad ontvangen kennisgeving van alle vergaderingen van het bestuur en het dagelijksch bestuur. Zij zijn bevoegd al deze vergaderingen bij te wonen.

ART. 5.

Indien volgens het oordeel van den Raad de middelen zulks toelaten, kan het bestuur een directeur kiezen, tot wiens benoeming niet wordt overgegaan, voordat de Raad aan deze keuze zijn goedkeuring heeft gehecht.

Bovendien benoemt het bestuur de personen, die het verder noodig acht, na verkregen machtiging van den Algemeenen Raad om tot benoeming over te gaan, voor zooveel het wetenschappelijk personeel betreft. In spoedgevallen kan door den Voorzitter van den Algemeenen Raad de bedoelde machtiging tijdelijk worden verleend in afwachting van de beslissing van den Raad.

Het bestuur stelt instructies voor den directeur en het verdere personeel, in dienst der Stichting, vast, en verricht verder datgene, wat het in het belang der Stichting acht.

ART. 6.

De Stichting wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door den voorzitter van het bestuur of zijn plaatsvervanger en den secretaris van het bestuur of zijn plaatsvervanger.

ART. 7.

Er bestaat een Algemeene Raad, die tot taak heeft de algemeene belangen van de stichting te bevordenen en toezicht uit te oefenen op de handelingen van het bestuur.

De begrooting van inkomsten en uitgaven wordt door den Raad vastgesteld en de verantwoording van den penningmeester dient door dit College te worden goedgekeurd.

ART. 8.

De Algemeene Raad telt tenminste dertig leden. Deze leden worden door den Raad zelve benoemd. De voorzitter wordt door de leden uit hun midden gekozen. De Raad is slechts verplicht tusschentijdsche vacatures aan te vullen, wanneer het getal van dertig leden niet meer wordt bereikt. Ieder is tot lid van den Algemeenen Raad benoembaar, doch bij voorkeur zullen daartoe degenen worden benoemd, en die instellingen worden vertegenwoordigd, welke een som ineens van tenminste *f* 5000.— of een jaarlijksche contributie van tenminste *f* 500.— ten behoeve van de Stichting beschikbaar stelden. De leden van den Algemeenen Raad worden voor den tijd van ten hoogste vijf jaar gekozen. Ieder jaar treden, volgens bij loting op te maken rooster, tenminste een vijfde van de leden van den Raad af. Zij zijn terstond herkiesbaar.

De eerste maal wordt de Algemeene Raad door het bestuur benoemd.

ART. 9.

Het bestuur kan een Raad van Advies benoemen, waarin personen zitting hebben, die een bijzondere kennis van de praeventieve geneeskunde of een harer onderdeelen bezitten.

ART. 10.

Het bestuur kan plaatselijke comité's en plaatselijke vertegenwoordigers benoemen, welke tot taak hebben in een bepaalde plaats of streek de belangen van de Stichting te behartigen.

ART. 11.

Het boekjaar der Stichting loopt van één Januari tot en met één en dertig December daaraanvolgende; het eerste boekjaar vanaf de oprichting tot en met één en dertig December negentien honderd negen en twintig.

ART. 12.

Na het eindigen van elk boekjaar, zal vóór of op den eersten Mei daaraanvolgende het bestuur een rekening en verantwoording over het afgesloten boekjaar met een rapport van een lid van de vereeniging van Accountants daaromtrent ter goedkeuring inzenden aan den Algemeenen Raad.

De Algemeene Raad benoemt een Financieele Commissie al of niet uit zijn midden, die de rekening en verantwoording onderzoekt en verslag aan den Algemeenen Raad uitbrengt. Deze Financieele Commissie licht den Raad in het algemeen voor omtrent de financieele gesti van het bestuur en houdt een nauwkeurig toezicht op de besteding der gelden. Iedere drie maanden wordt haar door den penningmeester een overzicht van den stand der financiën toegezonden. De Commissie heeft het recht ten allen tijden inzage van de boeken te verlangen.

ART. 13.

Wijziging van deze statuten of opheffing der Stichting kan geschieden bij een besluit van den Algemeenen Raad, genomen met een meerderheid van tenminste drie vierde van het aantal uitgebrachte stemmen in een vergadering, waarin minstens de helft van de leden van den Raad aanwezig zijn, tenzij een vergadering, waar hetzelfde

onderwerp op de agenda stond werd verdaagd wegens onvoltalligheid.

Bij opheffing der Stichting bepaalt de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid of de functionaris, die bij opheffing van deze functie zijn werkzaamheden zal verrichten, op welke wijze de eigendommen van de Stichting zullen worden besteed. De besteding zal zoodanig dienen te geschieden, dat zij aan het doel der Stichting of een soortgelijk doel dienstbaar wordt gemaakt.

ALGEMEENE RAAD

VAN HET

INSTITUUT VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE.

Voorzitter :

Mr. A. VAN DE SANDE BAKHUYZEN, Burgemeester, Rapenburg, Leiden.

Secretaris:

Mr. P. J. IDENBURG, Secretaris van het College van Curatoren van de Rijks Universiteit te Leiden.

Leden:

Prof. Dr. J. A. J. BARGE, Oegstgeesterlaan 6, Leiden.

Mr. A. J. L. VAN BEECK CALKOEN, Chef van de afdeeling H. O.
Ministerie van O. K., en W., den Haag.

S. VAN DEN BERGH Jr., „Wiltzangk", Wassenaar.

D. G. VAN BEUNINGEN, Parklaan 46, Rotterdam.

Prof. LÉON BERNARD, Hôpital Laënnec, 42 Rue de Sèvres, Paris.

Dr. G. W. BOLAND, Chef van de Gem. Gen. Dienst, Waldeck Pyramontkade 3, den Haag.

Jhr. Mr. Dr. L. H. N. BOSCH RIDDER VAN ROSENTHAL, Burgemeester, den Haag.

Dr. J. F. L. VAN BREEMEN, Keizersgracht 489, Amsterdam C.

Mr. Dr. J. VAN BRUGGEN, Secretaris van de Ver. v. Raden van Arbeid, Dordrechtstraat 7, Dordrecht.

Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER LINDEN, Alg. Secretaris v. h. Nederl. Verbond v. Werkgevers, Kneuterdijk 8, den Haag.

- S. N. COERT, namens de Eerste Nederlandsche Levensverz.-Mij.,
Prinsessegracht 13, den Haag.
- Mr. D. CRENA DE JONGH, Vijzelstraat 32, Amsterdam C.
- Dr. C. C. DELPRAT, Curator v. d. Gem. Universiteit, van Eeghen-
straat 167, Amsterdam Z.
- Dr. J. C. DIEHL, Chef v. d. Geneesk. Dienst der Landmacht, Schuyt-
straat 53, den Haag.
- Dr. J. PH. ELIAS, Lid v. h. Hoofdbest. v. d. Alg. Nederl. Vereeniging
„Het Groene Kruis”, Mathenesserlaan 420, Rotterdam.
- Dr. R. N. M. EYKEL, Hoofdinspecteur v. d. Volksgez., afdeeling,
de hygiëne v. h. kind, tuberculosebestrijding en bestrijding van
de geslachtsziekten, Raamweg 3, den Haag.
- Prof. P. C. FLU, Voorzitter v. d. Gezondheidsraad te Leiden, Witte
Singel 40, Leiden.
- Dr. J. P. FOCKEMA ANDRAE, Burgemeester van Utrecht, Kromme
Nieuwe Gracht 58, Utrecht.
- Mr. Dr. W. F. J. FROWEIN, Voorzitter b. h. Alg. Nijverh. fonds
v. d. steenkolenmijnen in Limburg, Heerlerbaan, Heerlen.
- B. D. W. J. VAN GARDEREN, Directeur der Ned. Indische Levens-
verzekering- en Lijfrente-Mij., Paleisstr. 3, den Haag.
- Ir. R. A. GORTER, Directeur v. h. Veiligheidsmuseum, Hobbema-
straat 22, Amsterdam Z.
- V. GRAVESTEN, arts, Medisch adviseur bij de Rijks-Verz. Bank,
controleerend geneeskundige chef. Rijks-Verzekeringsbank,
Amsterdam.
- TH. HAMMES, arts, Voorzitter v. v. Ned. Mij. tot bev. der Geneesk.
Koninginneweg 178, Amsterdam Z.
- Dr. J. D. HEFTING, Voorzitter v. d. Nederl. Ver. tot bestr. der
T.B.C., Pres. van de Kamer van Koophandel, J. v. Oldenbarne-
veldlaan 24, den Haag.
- E. HELDRING, Heerengracht 478, Amsterdam C.
- Dr. C. H. VAN HERWERDEN, Directeur v. d. Gem. Geneesk. Dienst,
Achterklooster 26, Rotterdam.
- Dr. E. H. J. VAN DER HEYDEN, Voorzitter v. d. Ver. voor sociale
hygiëne en schoolartsen, Bouillonstraat 14, Maastricht.
- Dr. M. VAN DER HOEVE, arts, Utrechtsche weg 126, Amersfoort.

- Prof. Dr. L. VAN ITALLIE, Voorzitter v. h. Rijks-Inst. voor pharm.
feutisch onderzoek, Plantage 14, Leiden.
- Dr. MURK JANSEN, Voorzitter v. d. Ver. Voor Lich. Gebrekkigen,
Oegstgeesterlaan 3, Leiden.
- Mr. A. C. JOSEPHUS JITTA, Secretaris v. d. Hooge Raad v. Arbeid,
Bezuidenhout 30, den Haag.
- Dr. N. M. JOSEPHUS JITTA, Voorzitter van de Gezondheidsraad,
Dr. Kuyperstraat 8, den Haag.
- Prof. Dr. P. TH. L. KAN, Voorzitter Leidsche Ver. v. Tropische
Geneesk., „De Blauwspar”, Wassenaar.
- Prof. Dr. B. J. KOUWER, Voorzitter v. d. Ned Bond tot Besch.
van Zuigelingen, Maliebaan 21, Utrecht.
- Dr. N. R. H. KRANENBURG, Medisch adviseur b. d. Arbeidsinspectie,
Nieuwe Uitleg 12, den Haag.
- Prof. Dr. TH. M. VAN LEEUWEN, Voorzitter Ned. Ver. tot bestr.
der Gesl.ziekten, Stationsstraat 13, Utrecht.
- Ir. W. H. VAN LEEUWEN, w. i. Heemskerkstraat, Delft.
- C. MAARSCHALK, Burgemeester van Haarlem, Stadhuis, Haarlem.
- Mr. L. LIETAERT PEERBOLTE, Directeur Gen., Hoofd v. d. afd.
Volksgez. Dep. van Arbeid, Handel en Nijverheid, Bezuiden-
hout 30, den Haag.
- Mr. K. P. VAN DER MANDELE, „Rotterdamsche Bankvereeniging”,
's-Gravenhage 69, Rotterdam.
- Mr. W. A. MEES, Parklaan 9, Rotterdam.
- SIR GEORGE NEWMAN, Chief Medical Officer, Ministry of Health,
Whitchall, London.
- Dr. M. NIEMEYER, Hooge weg 7, Wassenaar.
- Prof. G. C. NIJHOFF, Viviënstraat 21, den Haag.
- Mr. J. A. N. PATIJN, Gr. Hertoginnelaan 18, den Haag.
- Dr. F. E. POSTHUMA, Centraal Beheer. A. Duyckstraat 94, den Haag.
- Dr. L. RAJCHMAN, Directeur medical de la Soc. des Nations. Société
des Nations, Genève.
- A. L. REIMERINGER, Wethouder voor Openbare Gezondheid, Rapen-
burg 106, Leiden.
- Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, Amsterdamsche Mij. voor
Levensverzekeringen, Nieuwe Spiegelstraat 17, Amsterdam C.

- L. H. VAN 'T SANT, Lid van de Verzekeringskamer, Wagenweg 54, Haarlem.
- Prof. Dr. A. SCHLOSSMANN, Oststrasze 15, Düsseldorf.
- Mr. Dr. A. L. SCHOLTENS, Madurastraat 20, den Haag.
- Dr. A. SCHUCKING KOOL, Directeur v. d. Gem. Geneesk. Dienst, Wittevrouwensingel 74, Utrecht.
- Prof. Dr. W. A. P. SCHÜFFNER, Directeur v. h. Inst. voor Trop. Geneesk. Mauritskade 57, Amsterdam O.
- Mr. C. VAN SLOOTEN Azn., Nederl. Vereeniging „Het Roode Kruis", Oude Scheveningsche weg 68, den Haag.
- Dr. C. F. STORK, Hengelo (Grundel).
- G. D. SWANENBURG DE VEYE, Zenuwarts, Leeuwendaallaan 7, Rijswijk Z.H.
- Dr. J. TH. TERBURGH, Hoofdinsp. v. d. Volksgez. afd. Besm. Ziekten, Dr. Kuyperstraat 8, den Haag.
- W. DE VLUGT, Burgemeester van Amsterdam, Heerengracht 502, Amsterdam C.
- Dr. H. WALLER, Medisch adv. v. h. Alg. Mijnwerkersfonds, Akerstraat 111, Heerlen.
- TH. VAN WELDEREN Baron RENGERS, Oenkerk (Fr.).
- Mr. W. C. WENDELAAR, Burgemeester van Alkmaar, Stadhuis, Alkmaar.
- Dr. E. B. F. F. Baron WITTERT VAN HOOGLAND, Voorzitter van de Ver. v. Raden v. Arbeid, Raamweg 11, den Haag.
- C. J. PH. ZAALBERG, Directeur Gen. v. d. Volksgezondheid, Nieuwe Uitleg 12, den Haag.

BESTUUR

VAN HET

INSTITUUT VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE.

Dr. N. M. JOSEPHUS JITTA, Voorzitter van de Gezondheidsraad,
Voorzitter.

Mr. L. LIETAERT PEERBOLTE, Directeur-generaal van de Volks-
gezondheid.

Mr. C. J. PH. ZAALBERG, Directeur-generaal van de Arbeid.

Prof. Dr. J. VAN DER HOEVE, namens de Medische Faculteit te Leiden.

Prof. Dr. J. M. BAART DE LA FAILLE, namens de Medische Faculteit
te Utrecht.

Prof. Dr. A. KLEIN, namens de Medische Faculteit te Groningen.

Prof. Dr. J. J. VAN LOGHEM, namens de Medische Faculteit te
Amsterdam.

Prof. Dr. G. J. W. KOOLEMANS BEYNEN, namens de Ned. Ver. „Het
Roode Kruis”.

Ds. J. BEYERMAN, namens de Ned. Ver. „Het Groene Kruis”.

Dr. J. L. B. GRIBLING, namens de Ver. „Het Witgele Kruis”.

Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER LINDEN, Den Haag.

Dr. M. NIEMEYER, Wassenaar.

Prof. Dr. E. GORTER, Leiden.

Prof. Dr. S. T. BOK, *Secretaris*, Rijnsburgerweg 31D, Leiden.

Bankier:

N.V. Incasso Bank, Breestraat 19, Leiden (Postgiro rekening
No. 133591).

RAAD VAN ADVIES

VAN HET

INSTITUUT VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE.

- Prof. Dr. H. ALDERSHOFF, Directeur van het Rijksserologisch Instituut, Utrecht.
- Prof. Dr. J. M. BAART DE LA FAILLE, Hoogleraar voor sociale en gerechtelijke geneeskunde, Utrecht.
- Ds. J. BEYERMAN, alg. secretaris Alg. Ned. Ver. „Het Groene Kruis”, Utrecht.
- Prof. Dr. J. J. BLANKSMA, Hoogleraar voor organische scheikunde, Leiden.
- Dr. J. F. L. VAN BREEMEN, Secretaris van de Nederlandsche Vereniging voor reumatiekbestrijding, Amsterdam.
- Prof. Dr. B. BROUWER, Hoogleraar voor neuropathologie, Amsterdam.
- J. R. DE BRUÏNE GROENEVELDT, arts, leider van het kankerinstituut, Leiden.
- Dr. G. C. E. BURGER, Philipsfabrieken, Eindhoven.
- J. P. BIJL, arts, Directeur van het Centraal Laboratorium voor de volksgezondheid, Utrecht.
- Dr. T. BIJLEVELD, Privaatdocent voor ongevallengeneeskunde, Oegstgeest.
- Prof. Dr. E. A. D. E. CARP, hoogleraar voor psychiatrie, Leiden.
- Dr. C. A. CROMMELIN, Lector voor natuurkunde, Wassenaar.
- R. N. M. EYKEL, arts, Hoofdinspecteur van de volksgezondheid, Den Haag.
- Dr. J. E. FEISSER, Inspecteur v. d. Z. Holl. Ver. „Het Groene Kruis”, Wassenaar.
- Prof. P. C. FLU, Hoogleraar voor tropische hygiëne, Leiden.
- Dr. A. GANS, Lector voor neurologie, Leiden.

- Prof. Dr. P. H. G. VAN GILSE, hoogleeraar voor neus-, keel- en oorheelkunde, Leiden.
- Prof. Dr. E. GORTER, Hoogleeraar voor kindergeneeskunde, Oegstgeest.
- Prof. W. C. DE GRAAFF, Hoogleeraar voor pharmacie, Utrecht.
- Prof. Dr. W. J. DE HAAS, Hoogleeraar voor natuurkunde, Leiden.
- Dr. A. L. HAGEDOORN, Prov. doc. Rijks-Univ. Leiden, te Soesterberg.
- Mevr. Dr. A. C. HAGEDOORN—VORSTHEUVEL LA BRAND, Soesterberg,
- J. D. HEFTING, arts, Voorzitter van de Nederlandsche Vereeniging tot bestrijding van de tuberculose, Den Haag.
- Dr. C. C. VAN DER HEIDE, Arnhem.
- Mej. Dr. M. A. VAN HERWERDEN, lector Rijks-Univ. Utrecht, Parkstraat 47.
- Prof. Dr. J. VAN DER HOEVE, Hoogleeraar voor oogheelkunde, Leiden.
- Dr. M. VAN DER HOEVE, Voorzitter van de Nederlandsche Vereeniging van Schoolartsen, Amersfoort.
- Prof. Dr. P. C. T. VAN DER HOEVEN, Hoogleeraar voor verloskunde en gynaecologie, Leiden.
- Prof. G. HOLST, Bizonder hoogleeraar voor natuurkunde, Eindhoven.
- Prof. Dr. L. VAN ITALLIE, Hoogleeraar voor pharmacie, Leiden.
- MURK JANSEN, arts, Privaat-docent voor orthopaedie, Leiden.
- Prof. Dr. G. JELGERSMA, Hoogleeraar voor psychiatrie, Oegstgeest.
- Prof. A. KLEIN, Hoogleeraar voor bacteriologie en hygiëne, Groningen.
- Prof. G. J. W. KOOLEMANS BEYNEN, Den Haag.
- Prof. Dr. W. A. KUENEN, Hoogleeraar voor geneeskunde, Leiden.
- Prof. Dr. J. J. VAN LOGHEM, Hoogleeraar voor gezondheidsleer, Amsterdam.
- H. H. MAAS, Directeur Nieuw Acad. Ziekenhuis, Leiden.
- Dr. C. F. F. J. MEULEMAN, Directeur van de Vroedvrouwenschool te Heerlen.
- Dr. A. H. OORT, Geneesheer van het Sanatorium Rhijngeest, Oegstgeest.
- Prof. F. M. J. A. ROELS, Hoogleeraar voor empirische en toegepaste psychologie, Utrecht.

- Prof. G. SCHELTEMA, Hoogleeraar voor kindergeneeskunde, Groningen.
Dr. A. SCHUCKINK KOOL, Directeur van den geneeskundigen dienst, Utrecht.
Prof. Dr. W. SCHÜFFNER, Hoogleeraar, Tropisch Instituut, Amsterdam.
Dr. J. SIEGENBEEK VAN HEUKELOM, Rotterdam.
Prof. Dr. H. W. SIEMENS, Hoogleeraar voor huidziekten, Leiden.
Prof. Dr. I. SNAPPER, Hoogleeraar voor pathologie en geneeskunde, Amsterdam.
Dr. D. J. STEENHUIS, Lector voor radiologie, Leiden.
Prof. Dr. W. STORM VAN LEEUWEN, Hoogleeraar voor pharmacotherapie, Leiden.
Dr. J. TH. TERBURGH, Hoofdinspecteur van de volksgezondheid, Den Haag.
Prof. L. K. WOLFF, Hoogleeraar voor gezondheidsleer, Utrecht.
Prof. Dr. J. H. ZAAVER, Hoogleeraar voor heelkunde, Leiden.

